

Alenka Andrin, Zavod RS za šolstvo

KRATEK ORIS VLOGE VIZUALNIH ELEMENTOV PRI SODOBNEM POUKU TUJEGA JEZIKA

Slika lahko pove več kot tisoč besed, lahko pa nas pusti tudi brez besed.

Kako dojemamo neki pojem ali pojav, vpliva na naše učenje. Vizualne iztočnice so pri tem pomembne, saj lahko pripomorejo k razumevanju ali pa ga ovirajo. Način, kako učenec vidi in dojema neki objekt, besedilo ali simbol, lahko vpliva na njegovo pisno in govorno komunikacijo. Canning (2000) pravi, da na splošno pripisujemo relativno veliko vrednost avdiovizualnim pripomočkom in sredstvom pri bogatenju učenja tujega jezika, vendar pa je le malo empiričnih podatkov, ki bi tezo o vplivu podpirali.

Pri pouku tujih jezikov so slika in drugi vizualni elementi že od nekdaj nepogrešljivi del didaktičnih sredstev tako za poučevanje kot učenje. Ti elementi so lahko fotografije, slike, skice, grafični organizatorji, stripi, animacije, videoposnetki ipd. Canning (2000) vizualni element opredeljuje kot vsako projicirano ali neprojicirano podobo, ki jo lahko klasificiramo kot ilustracijo, podobo, sliko, doje-manje, notranjo podobo, obliko, vtis, podobnost, repliko, reprodukcijo ali kar koli drugega, kar učencu pomaga, da uvidi neposredni pomen nekega pojma.

Vizualni elementi nastopajo kot del učbenikov in kot del drugih sredstev, s katerimi učitelj poskuša popestriti pouk in ga narediti bolj avtentičnega, služijo pa tudi kot sredstvo motivacije. Pri pouku tujega jezika se pojavljajo v vseh fazah: od uvoda v temo prek obravnave teme do pre-verjanja in ocenjevanja. Ne nazadnje je vsaj ena vizualna iztočnica obvezna tudi pri ustnem delu izpita poklicne mature iz angleščine (gl. *Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo Angleščina*, Ljubljana: Državni izpitni center, 2009), videoposnetki pa se kot iztočnica uporabljajo tudi pri nekaterih izpiti v tujini.

V digitalni dobi med vizualne elemente seveda ne spadajo le slike in videoposnetki. Vedno znova se pojavljajo nove oblike, ki so bolj ali manj interaktivne in ki poleg slikovnega elementa po navadi vsebujejo tudi besedilo: fotografije/slike, opremljene s kratkim besedilom (npr. *English is fun* <https://www.facebook.com/EnglishIF/>), infografike (npr. *Visual.ly* <http://visual.ly/>), vizualne časovnice (npr. *Timetoast* <http://www.timetoast.com/>), vizualni tezavri in slovarji (*GraphWords* <http://graphwords.com/>), slikovni slovarji (*Visual Dictionary Online* <http://visual.merriam-webster.com/>), videoslovarji (*Vidtionary* <http://www.vidtionary.com/>), slikovna in video oglasna sporočila itd. Pri naštetih vrstah gre predvsem za gradivo, ki učencu pomaga sprejemati jezik. Na produktivni strani (tvorjenje besedil) pa imamo programe, kot so npr. *PicCollage* (<http://pic-collage.com/>), s katerim učenec ali učitelj ustvarjata svoj slikovni

slovar, različne generatorje stripov (npr. *Stripgenerator* <http://stripgenerator.com/>), animacij (*Animoto* <http://animoto.com/>, *Voki*, <http://www.voki.com/> itd.), pojmovne mreže (npr. *Xmind* <http://www.xmind.net/>), interaktivne plakate in predstavitve (npr. *Glogster* <http://www.glogster.com/>, *Prezi*, <http://prezi.com/> itd.), e-knjige (npr. *Storybird* <http://storybird.com/>), pojavljajo pa se tudi že spletne strani, ki so specializirane za vizualni element pouka tujega jezika oz. angleščine (npr. *Visual learning for EFL* <http://www.scoop.it/t/visual-learning-for-efl>). Posebej bi omenila generatorje besednih oblakov (npr. *Tagxedo* <http://www.tagxedo.com/>, *Wordle* <http://www.wordle.net/>), ki so za jezikovni pouk še posebej zanimivi, saj povezujejo besedilo z obliko (npr. besedilo o Afriki je prikazano v obliki Afrike).

Vizualni elementi pri pouku tujih jezikov služijo kot podpora oz. ponazoritev verbalnemu/besedilnemu delu, pomagajo k lažji zapomnitvi določenega pojma, k lažjemu priklicu določenega pojma, podpirajo kulturno ozaveščenost, premišljeno izbrani elementi pa vzgajajo za slikovno pismenost. Spodbujajo tudi kreativno mišljenje in ustvarjalnost učencev, njihovo domišljijo ter posledično izboljšujejo njihovo (jezikovno) znanje ter sporazumevalno zmožnost. Primer naloge, pri kateri učenec razvija prej omenjene lastnosti in sposobnosti, je vizualni element, na podlagi katerega učenec ustvari pisno ali govorno besedilo.

Pri uporabi vizualnih elementov, še zlasti slik, fotografij in videoposnetkov, mora biti učitelj še posebej pazljiv tudi glede spoštovanja avtorskih pravic. Na vseh usposabljanjih učiteljev tujih jezikov zato znova in znova poudarjamo, da naj učitelji vedno navedejo avtorja in vir ter da uporabijo bodisi elemente, ki so jih sami ustvarili, bodisi poiščejo take, ki imajo licenco Creative Commons (CC). Slednjih je na internetu že nešteto, tako da najti ustrezno fotografijo ali sliko ne bi smel biti problem, poleg tega pa je večina učiteljev opremljena s telefoni, s katerimi je moč mimogrede ustvariti fotografijo z želenim motivom.

Ko učitelj izbira vizualne elemente, naj bo pozoren tudi na njihovo kakovost: Ali izbrani element ustreza želenemu namenu? Ali je grafično dovolj kakovosten? Slednje predstavlja še poseben problem, kadar je treba npr. sliko natisniti na papir. To je pokazala tudi analiza izpitnih listkov ustnega dela poklicne mature iz angleščine, kjer smo našli nekaj reprodukcij slik oz. fotografij, ki so bile skoraj povsem nerazpoznavne ter so tako posledično vplivale na kakovost kandidatov govorne produkcije.

Poseben problem predstavljajo vizualni elementi v učbenikih. Tu gre za dva vidika: eden je pedagoško-didaktična vrednost uporabljenih slik (Ali je slika uporabljena kot

podpora besedilu/nalogi/ ipd.? Ali motivira učenca? Ali ponazarja določen pojav? ipd.), drugi vidik pa je njihova estetska vrednost (Ali slika pripomore k estetskemu videzu učbenika oz. ali zvišuje/znižuje njegovo estetsko vrednost?). Svetovalke pri pregledu učbenikov, ki jih dobivamo v postopku njihovega potrjevanja, namreč ugotavljamo, da je vedno več učbenikov, ki so prenatrpani z vizualnimi elementi. Tu ne gre le za uporabo slik, pač pa tudi za uporabo najrazličnejših vrst in velikosti fontov, pogosto neprimernih tako z estetskega kot didaktičnega vidika. Založniki v želji po čim večji všečnosti »na prvo žogo« (učitelji po navadi

nimajo dovolj časa za temeljit pregled učbenika, preden se odločijo zanj) vse prevečkrat zanemarjajo dejstvo, da učbenike uporabljajo tudi učenci z bralno-napisovalnimi težavami. Prenatrpanost z živopisnimi slikami mnogo-krat povzroča težave tudi drugim učencem; vsekakor pa ne prispeva k razvoju njihovega estetskega čuta.

Iz vsega povedanega sledi logični sklep, da pri učencih pri vseh predmetih, torej tudi pri tujih jezikih, nikakor ne moremo razvijati le njihove bralne pismenosti, saj gre ta v svetu, ki ga živimo, neizbežno z roko v roki z vizualno pismenostjo.

LITERATURA

- Amelsvoort, M. van (ur.) (brez datuma). *Visual Learning for EFL*. Prevezeto 23. 05. 2013 iz Scoop.it!: Visual Learning for EFL: <http://www.scoop.it/t/visual-learning-for-efl>.
- Canning-Wilson, C. (14. 04. 2000). Visual Research. TESOL Arabia Special Interest Group.
- Canning-Wilson, C. (2001). *Visuals & Language Learning: Is There A Connection?* Prevezeto 21. 05. 2013 iz ELT Newsletter: www.eltnewsletter.com/back/Feb2001/art482001.htm.
- Crystal, D. (2001). *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Delancer, E. (2013). *Teaching English Through Pictures*. Prevezeto 21. 05. 2013 iz Slideshare: <http://www.slideshare.net/Ercilia-Delancer/using-pictures-in-the-efl-classroom>.
- Grosman, M. (2009). Razmerja med slikovnimi in besednimi sestavinami sporočil. (J. Vintar, ur.) *Zbornik Bralnega društva Slovenije*, 9–24.
- Romney, C. (2012). Images in ELT textbooks: Are they just decoration? (A. S. Sonda, ur.) *JALT2011 Conference Proceedings*, 392–398.
- Starc, S. (2009). Večkodnost in zgradba učbeniškega besedila. (J. Vintar, ur.) *Zbornik Bralnega društva Slovenije*, 45–62.